

tilnice. Lani se je platine porabile v ta namen 82.000 unč, dočim se je pred desetimi leti še jako malo te kovine porabilo. Zatorej se je pa cena platini podvojila. Poleg tega se jako veliko platine porabi v kemični industriji in za zobno-tehnične namene in sicer v prvo svrhu 80.000, v drugo pa blizu 60.000 unč. Največ platine se dobi v Rusiji, kacic 4000 kilogramov na leto, nadalje jo dobivajo tudi v Zjedinjenih državah in v Mehiki.

Shod avstrijskih rudarskih delavcev je dne 6 t. m. v Mostu na Češkem. Posvetoval se bode o raznih jako važnih organizacijskih vprašanjih.

Razstava motorjev. S prvim dnem avgusta se je otvorila v Opavi razstava motorjev za malo obrt. Razstavljeni so parni, plinovi, petrolejski in električni motorji. Poslednji so združeni z električno lučjo, tako da se ž njimi lahko dela po noči. Ker so motorni stroji postali velikega pomena za malo obrt in je brez njih pri mnogih obrtih že konkurenca nemo-goča, je ta razstava jako zanimiva.

Izvoz drazih kovin iz Mehike. Kacega pomena je srebrno vprašanje za Mehiko, razvidi se iz tega, koliko se je drazih kovin lani izvozilo iz te države. Izvozilo se je srebrnega denarja za 26.587 376 mehikanskih dolarjev, srebrnih rud za 10.478.264, srebra v kosih za 6.559 671, srebra, ki ima žveplo v sebi, za 1.458.095, svinca, v katerem je srebro, za 1.457.878, srebra z zlatom pomešanega za 1.294 087, zlata v kosih za 751.408, bakra, v katerem je srebro, za 317.243, kovanega mehikanskega zlata za 175.524, tujih srebrnih denarjev za 97.885, tujih zlatih denarjev za 33.684, zlatih rudnin za 31.218, srebrnih odpadkov za 3900 mehikanskih dolarjev.

Srebro na Kitajskem. V pokrajini Tayenshan na Kitajskem so zasledili velike srebrne rudnike.

Kmetijstvo.

Nekateri sovražniki sadnega drevja.

Surovost in nespamet človeka poškoduje mnogo dreves, morda več nego škodljive živali. Ni ga kraja, kjer bi kak hudobnež ne bil poškodoval kacega drevesa. Take škodljivce bi morali, ako jih zalotijo, hudo kaznovati, kakor so jih v prejšnjih časih. V današnjem času se vse preveč prizanesljivo postopa proti škodljivcem dreves, naj že drevesa poškodujejo z nožem ali kako drugo pripravo. V srednjem veku so roke odsekali takemu hudobnežu. Kaj tacega se dandanes seveda ne priporoča, ali je vendar dovolj ostrejših kaznij.

Če pridejo pasočje se krave, konji ovce ali pa koze blizu dreves, jim objedo iz radovednosti ali pa iz sladkosnednosti vse mladike, ali pa celo obgrizejo in z drgnjenjem omajijo lubje. Tam se nekoliko s tem odpomore, da se okrog drevesa zabije nekoliko kolov, da živali ne morejo blizu dreves. Če prihaja na pašo le drobnica, se lahko pomaga s tem, da se drevesa obda s trnjem. Najbolje je, če se trnje z žico priveže okrog drevesa.

Izmej divjačine je najškodljivejši zajec, kateri drevesa objeda sicer največ zaradi lakote, ne pa iz prevzetnosti. V zimah z debelim snegom zajci oglodajo lubje drevesom in objedo mladike požlahtnenih dreves. Če se

morajo posamična drevesa varovati, naj se meter ali pa še več visoko ovijejo s slamo, bičevjem ali protjem. Pomladi se pa mora vendar to vse kmalu odvzeti od drevja, da se ne pomehkuži.

Poleg tega je pa še več družih sredstev, ki varujejo drevje zajcem. Tako se drevesa lahko namažejo s slaninsko kožo, ribjo mastjo ali pa s smrdečini olji, apnom, krvjo. Če se rabijo ta sredstva, namažejo naj se le tisti deli, katere more doseči zajec. Sicer se ne more tajiti, da taka sredstva pomagajo, ali žal da ne za dolgo časa. Ko se opero in zgine smrad, je pa treba drevesa z nova namažati, če ne zajci v malo nočeh pokončajo sadno drevje.

Jako škodljivo je pa mlado sadno drevje mazati s kotranom ali petrolejem. Ti dve sredstvi sežgeta lub in naredita več škode, nego bi je napravil zajec. Zatorej vsakega svarimo pred rabo tacihi sredstev. Drevesnice se pa pred zajci najboljše zavarujejo, če se zgrade z žicno ograjo.

Sploh pa moramo reči, da ga ni sredstva, o katerem bi mogli reči, da gotovo in ob enem tudi trajno varuje pred zajci ter bi tudi ne bilo predrago. Zavijati drevesa je zamudno posebno za kmetovalca, ki ima mnogo dela. Zaradi tega je v interesu sadjarstva, da se prepreči preveliko pomnoženje zajcev. To je treba storiti z umnim lovskim zakonom. Ker se baš za Kranjsko misli v kratkem skleniti lovski zakon, zato priporočamo našim državnim poslancem, da naj imajo pred vsem pred očmi interese kmetovalcev in sadjarjev, potem še le interese lovcev. Lovu se na Kranjskem izimši nekatere kraje ne more pripisovati nobena narodno-gospodarska važnost. Kranjsko se v teh ozirih ne more primerjati z drugimi planinskimi deželami.

Jednako škodljiv, kakor zajec je pa divji kunec. K sreči divjih kuncev ni v naših krajih.

Škodljivi so pa sadnemu drevju tudi jeleni in srne. Po leti radi jeleni in srnjaki ob drevesa drgnejo s svojimi rogovilami in oddrgnejo ves lub. Po zimi pa tudi objedajo lub. Drevje se proti njim zavaruje s koli in trnjem. Lovci radi trdijo, da srne sadnemu drevju niso nevarne in to se je trdilo tudi v petíciji kranjskega društva za varstvo lova do deželnega zbora kranjskega v zadevi novega lovskega zakona. Prirodoznanci in mej drugimi celo Brehm, ki je bil sam lovec, pa priznavajo, da srna napravlja škodo pri sadnem pa tudi pri gozdnem drevju. Če se take škode tako malokrat napovedo, prihaja pač od tod, ker se večkrat ne ve, kaka žival je napravila škodo in je to zlasti po leti težko spričevati, ko se najemnik lova rad sklicuje na domačo živino, naj se ta še tako skrbno varuje.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Letina na Ogerskem. Po statističnih podatkih ogerskega kmetijskega ministerstva se je letos na Ogerskem pridelalo 33.706.577 meterskih centov pšenice, 9.348.818 meterskih centov rži, 11.252.178 meterskih centov ječmena in

9.610.487 meterskih centov ovsa. Letina je nekoliko slabejša kakor je bila lani, ko se je bilo pridelalo 38.651.729 meterskih centov pšenice, 13.338.149 meterskih centov rži, 11.626.525 meterskih centov ječmena in 9.817.862 meterskih centov ovsa. Sicer je pa letina vendar nekoliko boljša, nego se je pričakovalo, kajti sredi junija se je računalo, da se pridelale 28.703.196 meterskih centov pšenice, 8.237.277 meterskih centov rži, 9.821.040 meterskih centov ječmena in 8.630.357 meterskih centov ovsa. Po privatnih poročilih je pa letina na Ogerskem še nekoliko boljša, nego po oficijalnih in pride nad 641 meterskih centov pridelkov na jedno oralo. Povprek se je poslednjih deset let na Ogerskem pridelalo 33.420.000 meterskih centov pšenice na leto. Iz tega sledi, da je letos na Ogerskem srednja letina. Le za rž je letošnja letina bolj slaba, in se je je manj pridelalo, kakor lani. Zato je pa letošnja rž boljša od lanske.

Divji timijan (Thymus serpyllus) sredstvo proti živinski bolezni na gobci in na parkljih. To sredstvo proti živinski bolezni na gobci in na parkljih je odkril doktor Morandini v Milanu. Timijan, ki na mnogih krajih divji raste, dene se v posodo in polije z vodo, v kateri ostane 48 ur. Potem se ta voda odlije in s to vodo umijejo bolna mesta, to je gobec in parklji, ko so se poprej očistili z navadno vodo. Na ta način se je v Italiji po zimi 1892. leta ozdravilo nad stotisoč goved. To sredstvo je poskušal tudi avstrijski živinozdravnik Nisolussi in dosegel najboljše vspehe.

Preganjanje mišij z bacili se je na Grškem dobro obneslo, ali vendar je dvomiti, da bi to sredstvo za zmirom pomagalo. Nekatero močnejše miši so pa legar prebolele in pri njih se je pokazalo, da potem za to sredstvo niso več občutljive.

Holupova sladkorna breskev je jedna najdebelejših in najplemenitejših breskvinih vrst. Ta breskev je lepo rumena, na solnčni strani rudečkasta. Ta breskva je jako okusna, sladka in se košica jako lepo odloči. Zori sredi avgusta in za vremenske spremembe ni baš občutljiva.

Pomoček proti drevesnemu raku. Najprej obreži na bolnem kraju zamrli les, potem rano pomaži z ugašenim apnom ter jo obveži s kako cunjco. Ako se poškodovano mesto popolnoma ne zaraste, namaži je čez jedno leto še jedenkrat z apnom.

Kako se pripravijo drevesne peške za setev. Skušen sadjar priporoča, da naj se jabolčne in hruševe peške, denejo štirinajst dni pred setvijo v kako posodo s suhim peskom, katere se dobro pokrijejo. Pesek se nič ne namoči, temveč posoda se postavi v vlažno klet. Kletna vlaga popolnoma zadostuje. Tako pripravljene peške hitreje in bolje kale.

Poučni in zabavni del.

Jan Kollár.

Slovanski svet praznoval je te dni stoletnico slovaškega rodoljuba in učenjaka Jana Kollárja. V njegovi domovini so se nameravali prirediti razne slavnosti v spomin te stoletnice, ali madjarska vlada, ki se boji vsakega slovanskega gibanja je prepovedala take slavnosti, sklicujoč se na to, da take slavnosti pospešujejo panslavizem. Seveda mogočni Madjari se boje, da ne bi kaka slavnost vzbudila bolj narodne zavesti v Slovakah, ker ti ovirajo njih delo pomadjarovanja ogerskih Slovanov. Zato se je pa proslavljal zaslužni mož pa družih krajih slovanskih.

Jan Kollár se je porodil dne 29. julija 1793. l. v turčanskem komitatu, v Mošovcah, v majhnem mestici mej Karpati, kjer je bil oče njegov nekaj časa notar potem sodnik. Ko je dovršil prve nauke v domači šoli, so ga poslali v Kremenico, kjer se je učil nemščine in latinščine, od tam je pa šel v Banjsko Bistrico v gimnazijo, kjer je bil tudi poldrugo leto odgojitelj pri neki rodbini.

Dovršivši gimnazijo odšel je na vseučilišče v Jenou, da se uči protestantskega bogoslovja. Na potovanju preko Dunaja in Prage se je seznanil s Kopitarjem, Dobrovskim, Jungmanom in drugimi učenjaki slovanskimi. V Jeni se je učil poleg bogoslovja tudi zgodovine in jezikoslovja. Ondi se je seznanil z Göthejem, ki ga je naprosil, da prevaja zanj slovanske narodne pesmi, katere je on potem skladal v verze. Pri neki slavnosti v Lobedi, mestici blizu Jene, je propovedoval kot gost in se pri ti priliki seznanil s hčerjo tamošnjega protestantskega župn. Frideriko Schmidtovo in se čez dolgih 14 let poročil z njo.

Po dovršenih vseučiliščnih študijah je potoval po raznih nemških deželah, zlasti po tistih, kjer so nekdanj bivali Slovani, proučeval je slovanske ostanke v njih jeziku, in šege in navade ter starine. Ko je povrnil se na Ogersko, je v Pešti dobil službo propovedniškega pomočnika in pozneje postal samostojni slovanski propovednik v tem mestu. Tedaj se je začel mnogo pečati z vzgojo mladine. Osnoval je ljudsko šolo in pisal šolske knjige.

Kmalu po odhodu Kollárjevim iz Jene je bil umrl pastor Schmidt. Njegova vdova in hčer sta se preselili v Jenou in pozneje v Weimer, kjer ste živeli pri sorodnikih. Ogerska je tedaj v Nemčiji veljala za pol divjo deželo in torej ni hotela dovoliti mati, da bi njena hčer šla na Ogersko. Kollár se je torej poročil z njo še le po materini smrti.

Od leta 1840 do 1844. je potoval Kollár po Italiji in proučeval italijanske starine.

V Pešti je preživel Kollár trideset let. Njegovo življenje pa ni bilo povsem prijetno. Madjari so ga kmalu jeli sovražiti, ker je pisal slovanske knjige in ker je bil dober Avstrijec. Jedenkrat so madjarski dijaki poslali deputacijo k njemu, ki je ugovarjalo, da bi slovanski govoril na grobu umrlega dijaka in da bi se sploh kdaj slovanski govorilo pri pogrebih v Pešti. Dobival je tudi pogosto pretilna pisma. Kako malo so mu bila oblastva naklonjena, je razvidno iz tega, da je sedemkrat prosil za potni list za Nemčijo, ali ga ni dobil. Posebno je bil v nevarnosti 1848. l., dokler ni pršla naposled zmagovita avstrijska vojska.

V marci 1849. l. poklicali so Kollárja na Dunaj in mu naročili, da naj izdela načrt za izvršenje narodne jednakopravnosti na Slovaškem in je ta načrt zares izročil še to leto. Učno ministerstvo mu je podelilo novo osnovano stolico za slovansko starinoslovje na vseučilišči. Leta 1849. je bil tudi član komisije za sestavo slovansko juridično-politične slovanske terminologije. Pri svojih predavanju na vseučilišču je pa imel le malo poslušalcev.